

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до організації практичної роботи
з навчальної дисципліни

«ДИЗАЙН ПРЕДМЕТІВ ДЛЯ ІНТЕР'ЄРІВ»

(для студентів за спеціальністю 022 – Дизайн)

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2021

Методичні рекомендації до організації практичної роботи з навчальної дисципліни «Дизайн предметів для інтер'єрів» (для студентів за спеціальністю 022 – Дизайн) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. : С. В. Вергунов, Н. С. Вергунова, О. М. Левадний. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. – 19 с.

Укладачі: канд. мист., проф. С. В. Вергунов,
канд. мист., доц. Н. С. Вергунова,
нар. художник України, проф. О. М. Левадний

Рецензент

Л. А. Звенігородський, старший викладач кафедри дизайну та образотворчого мистецтва Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

*Рекомендовано кафедрою дизайну та образотворчого мистецтва,
протокол № 14 від 13 березня 2020 р.*

ЗМІСТ

Вступ	4
1 Підготовча робота та збирання матеріалу	6
1.1 Виконання проєктного рішення декоративно-тематичного панно.....	7
1.2 Робота в матеріалі.....	11
Список рекомендованих джерел.....	12
Додаток А Приклади проєктних рішень декоративно-тематичних панно....	13

ВСТУП

Практична дисципліна «Дизайн предметів для інтер'єрів», згідно з навчальним планом, відноситься до циклу професійно-орієнтованих та вибіркових дисциплін, що викладається протягом 5-го, 6-го та 7-го семестрів. Істотною задачею цієї дисципліни є розвиток професійної зірності дизайнера, вміння бачити в об'єкті характерні риси, вміння давати оцінку побаченому. Основна мета дисципліни «Дизайн предметів для інтер'єрів» познайомити студентів із проєктуванням елементів предметно-просторового середовища, також ознайомитися із сучасними матеріалами та технологіями, що застосовуються в оздобленні інтер'єрів. Вивчення даної дисципліни сприяє орієнтуванню студентів стосовно спеціалізації «Об'єкти промислового дизайну» на подальших курсах. Теоретичні знання разом із практичними заняттями забезпечать більшу професійну зорієнтованість студентів, безперервність процесу навчання і його взаємозв'язок з іншими навчальними предметами курсу.

Кожен вид керамічних виробів, які століттями використовувала і використовує людина у своєму побуті, оздобленні власного житла, громадських інтер'єрах та екстер'єрах, паркових зонах тощо, має глибинну історію виникнення й розвитку.

Необхідність створення нових зразків високоякісних за виконанням та образно-тематичним змістом керамічних творів зумовлена природною потребою самореалізації обдарованих унікальним образним мисленням й працелюбством людей, споконвічними традиціями різних національних культур, прагненням творчих та інтелектуально розвинених людей створювати навколо себе духовне середовище на позитивній життєдайній основі для власного духовного збагачення й виховання і формування у молодого покоління шанобливого ставлення до Всесвіту, поваги та любові до батьків, оточуючих людей, Батьківщини, її культурних надбань, звичаїв і традицій, а також періодично повертати людську пам'ять до кращих сторінок власної історії, визначних досягнень співвітчизників та неординарних особистостей, які

залишили яскравий слід на планеті Земля, чия плідна діяльність вплинула на прогресивні зміни у житті людства.

До своєрідних композицій камерного, переважно монументального мистецтва, де, крім великого розмаїття створених сюжетних тематичних композицій, вагоме і домінуюче значення мають образно-тематичні, творчі рішення, у яких розкривається місіонерська сутність людини на планеті Земля, належить декоративно-монументальне панно.

Такий вид мистецтва дає змогу творцю розкрити у композиційному рішенні образно-тематичний задум та представити його для сприйняття одночасно великою кількістю людей у специфічних об'ємно-просторових архітектурних спорудах, значних за розміром, де панно впорядковується за масштабом з урахуванням точок зору для цілісного сприйняття твору мистецтва у центральних вестибюлях, холах, рекреаціях або фасадах архітектурних споруд громадського призначення (науково-дослідницьких, культурних центрів, навчальних комплексів, музеїв тощо).

Декоративно-монументальне панно, крім образно-сюжетного трактування теми і наповнення конкретним змістом об'ємно-просторового середовища інтер'єру або екстер'єру, має водночас функцію своєрідного складового конструктивного архітектурно-художнього елемента, який повинен органічно поєднуватися із загальним образним рішенням об'єкта.

1 ПІДГОТОВЧА РОБОТА ТА ЗБИРАННЯ МАТЕРІАЛУ

Для створення композиції творчої роботи високого рівня з глибоким, достовірним і вичерпним тематичним або формально-образним рішенням професійному дизайнеру, крім власних інтелектуальних здібностей, ерудиції, своєрідного образного мислення та майстерного використання традиційних і сучасних художніх матеріалів, слід відповідно до тематичного завдання накопичувати підготовчий матеріал.

На основі виконання за натурою численних графічних, тонально-кольорових, живописних, пластичних матеріалів, а також аналітичного та образного мислення фахівця на завершальному етапі підготовчої роботи необхідно закласти фундаментальну основу майбутнього твору, визначити його формоутворюючий композиційний мотив, що впорядковується з одного або кількох відмодельованих, вишуканих своєрідних елементів із конструктивним, тонально-кольоровим, графічним, пластичним або комбінованим рішенням, котрі в свою чергу будуть використані для вирішення структурної форми загальної композиції тематичного завдання з науково-історичним, літературно-художнім, філософським змістом або декоративно-орнаментальним та формально-образним рішенням.

Збирання матеріалу студентів доцільно розпочати після визначення проектного завдання. Декоративно-тематичне панно може бути вирішено у проекті як окремий художній твір або у комплексі з інтер'єрних середовищем архітектурної споруди.

Перший етап підготовчої роботи необхідно спрямувати на перегляд аналогів та підбір науково-історичного, художньо-літературного, філософського й інших матеріалів, які допоможуть ґрунтовно ознайомитися зі змістом тематичного завдання.

Водночас необхідно провести аналітичну роботу і досконало вивчити об'ємно-просторове інтер'єрне середовище, визначити його функціональні особливості, характер конструктивного, пластичного, тонально-кольорового

композиційного рішення та передбачити керамічний матеріал для виконання тематичного панно.

На наступному етапі підготовчої роботи студенту слід створити численні графічні зарисовки, тонально-кольорові етюди конструктивних, пластичних форм інтер'єрного середовища, різноманітних елементів навколишнього простору за натурою, що відповідатиме характеру тематичного завдання, починаючи з рослинного та тваринного світу і йдучи до складних сюжетних багатофігурних композиційних мотивів.

Після накопичення підготовчого матеріалу необхідно створити на основі графічного, живописного, пластичного натурального матеріалу кілька композиційних вишуканих мотивів з урахуванням характеру конструктивного тонально-кольорового пластичного рішення архітектурної споруди.

Конструктивна основа архітектурної споруди також є підготовчим матеріалом і може бути використана для моделювання концептуальної форми панно, що впорядковується на всій площині окремого архітектурного елемента стіни, блоку тощо за законом відкритої композиції. В іншому рішенні панно з геометричною чи довільною формою може займати лише частину площини архітектурної конструкції або впорядковується за принципом острівного композиційного рішення.

1.1 Виконання проєктного рішення декоративно-тематичного панно

На основі підготовчого матеріалу, його вишуканого пластичного, лінійного, тонально-кольорового мотиву, а також сюжетних, батальних, геральдичних, геометричних, довільних орнаментальних або формально-образних графічних зарисовок, живописних етюдів студенту необхідно створити варіанти ескізів тематичного панно.

Композицію будь-якого твору, зокрема панно, слід створювати згідно з концептуальним задумом, у якому студентові треба передбачити й обумовити значення, яке повинен мати твір мистецтва в об'ємно-просторовому

інтер'єрному середовищі: підпорядковане, акцентоване або домінуюче із геометричним, довільним пластичним, площинним, рельєфним, контррельєфним, тонально-кольоровим, площинно-лінійним, графічним, живописним, комбінованим характером.

Загальну форму панно за масштабом, пропорціями, конструктивним і стильовим рішенням необхідно впорядкувати в ескізних рішеннях у площині архітектурного елемента або конструктивного об'єму.

Габаритний розмір, пропорції, конфігурація загальної площини може визначитись після створення ескізних варіантів і візуального перегляду й аналітичного осмислення композиційного рішення, яке найбільше узгоджується та органічно поєднується з оточуючим конструктивним пластичним архітектурним об'єктом, його своєрідним композиційним мотивом – кількох виразних поодиноких чи згрупованих вишуканих за формою, кольором елементів або природних, штучних будівельних матеріалів, що визначають індивідуальний характер інтер'єрного середовища.

Загальна форма панно може бути незначною мірою змінена за пропорціями, масштабом, конфігурацією під час упорядкування тематичного композиційного рішення твору.

При вирішенні варіантів тематичного панно студентів необхідно враховувати психологію людини і лише з цих позицій проводити аналітичну роботу й віддавати перевагу одному із варіантів композиційного ескізного рішення, на основі якого детально впорядкований майбутній твір має набути вагомого індивідуального значення та художньої цінності.

Після створення численних варіантів ескізного рішення панно студент разом із керівником проекту оцінюють пропозиції і визначають один варіант для подальшого розроблення тематичного керамічного твору.

Проект композиційного рішення декоративно-тематичного панно створюється на основі своєрідного зображувального графічного живописного або пластичного мотиву, який заповнює всю площину панно й «пронизує» структуру різних за значенням елементів твору, котрі використовують для

розкриття тематично-образного задуму твору, формують своєрідну унікальну декоративну основу твору. Остання повинна мати домінуюче значення, оскільки в ній кодується тематичний, сюжетний, геральдичний, декоративно-орнаментальний, формально-образний ланцюг тематичного твору. Проект панно створюється на основі законів композиції: відкритої і замкненої побудови площинного, рельєфного, контррельєфного, лінійно-площинного, графічного, тонально-кольорового площинного, живописного, фактурного, геометричного, довільного, пластичного рішення з домінуючим значенням загальної форми панно, окремої композиційної групи з оптичним композиційним центром, статичних, динамічних, урівноважених елементів симетричної, асиметричної побудови, композиційної врівноваженості й домінантою окремих згрупованих структур із підпорядкованим, акцентованим значенням загальної форми твору чи окремих елементів регулярного і нерегулярного впорядкування, які використовуються відповідно до характеру тематичного завдання.

Для максимального образного вирішення твору необхідно застосовувати символічне значення кольору та його сполучень, своєрідні властивості керамічних матеріалів, технологію виготовлення, умови розміщення твору в інтер'єрному середовищі, вплив природного і штучного світла.

Керамічні декоративно-тематичні панно можна розподілити на три різновиди, які вирізняються за принципом композиційного вирішення й характером взаємодії з інтер'єрним середовищем. Такі композиції не мають чітких меж, і їх умовно поділяють на модульні, довільні, острівні.

Модульний принцип побудови керамічних панно має дві форми втілення. Перша з них – традиційна. Прямокутні, однакові за розміром плити кладуть на стінку за кахлевим принципом. «Кахлева» побудова дає змогу створювати своєрідні ілюстрації розповідного змісту в керамічному матеріалі.

Складного композиційного рішення можна досягти пластичним моделюванням поверхні панно, складеного з керамічних плит, які виготовляють способом ручного формування, або з блоків, відлитих у кам'яній масі. Складене з багатьох сюжетних і орнаментальних композицій, об'єднаних загальною

темою та стильовими ознаками, панно сприймається як цілісне орнаментально-декоративне, формально-образне вирішення архітектурної площини.

Фахівці широко практикують й інший спосіб побудови композиції, коли панно складається з кількох компонентів: модульних плит, блоків, що самі по собі не несуть конкретного орнаменту чи зображення та зображальних акцентів у структурі панно. Останнім відводиться домінуюча роль: вони визначають асоціативне звучання модульного панно. Модульна, формальна за моделюванням пластика, систематизована у великі площини, виконує роль своєрідної проміжної ланки між зображувальними конструкціями.

“Довільний” принцип побудови композиції має у митців найбільшу популярність. Для нього характерне суцільне покриття стін або архітектурного елемента плитами чи блоками, на яких застосовується рельєф або розпис із тонально-кольоровим, лінійно-площинним, графічним, фактурним рішенням.

“Острівна” композиція відрізняється особливим характером взаємодії з інтер’єрним середовищем і є одним з ефективних засобів її організації. Панно не має чітко визначеного формату й не передбачає суцільного керамічного перекриття стіни. При вирішенні “острівної” композиції можливі різні варіанти: від структури з численних дрібних елементів до однієї цілісної декоративної плями на площині стіни.

Після остаточного погодження з керівником проєкту та затвердження кращого ескізного варіанта декоративно-тематичного панно студент повинен запропонувати кілька варіантів своєрідного трактування графічного, живописного, аплікативного рішення проєкту.

Пошук вишуканої форми графічного, тонально-кольорового трактування композиції тематичного завдання у проєкті – невід’ємна частина творчого процесу, що дає можливість студенту реалізувати індивідуальні здібності. У проєкті цей твір необхідно зображувати із домінуючим значенням відносно фону та решти складових елементів проєкту, зокрема текстової частини.

1.2 Робота в матеріалі

Залежно від характеру тематичного завдання студент повинен визначити керамічний матеріал, що може сприяти розкриттю образного рішення твору. Для виконання панно у матеріалі використовують шамот, гончарну глину, фаянс, порцеляну, різноформатну плитку, модульні блоки, кольорові поливи, емалі, солі, смальту, кольорове скло.

Для створення панно в матеріалі може бути використана техніка виконання: вільне ліплення модуля панно від руки із шамотної маси, набивання керамічної маси у гіпсових формах (після зняття їх із глиняної моделі), відливання модульних елементів зі шликерної маси у гіпсових формах. Для збагачення керамічної поверхні використовують різні фактури: розпис кольоровим емалями, ангобами, підполивними та надполивними фарбами, солями, кольоровими поливами. Після випалу на поверхні керамічного матеріалу утворюється своєрідний ефект від використання молотого кольорового скла.

Деталі площинного і пластичного, рельєфного і контррельєфного модульного панно після виготовлення у керамічному матеріалі та декоровані по мокрому ангобами, висушені й випалені, або після першого випалу розписані керамічними фарбами чи декоровані кольоровими поливами після другого випалу, монтуються на об'єкті архітектурної споруди на площині стінки, в інтер'єрному середовищі та інших конструктивних елементах об'єкта.

Під час практичного втілення композиційного рішення декоративно-тематичного панно студенту необхідно створити численні проби у матеріалі для виявлення експериментальним шляхом нових засобів збагачення керамічної поверхні, що повинна, крім своєрідного композиційного рішення панно, надати індивідуального характеру творові, особливо визначити унікальне значення у об'ємно-просторовому інтер'єрному середовищі.

У додатку А подано приклади проєктних рішень декоративно-тематичних панно (рис. А.1 – А.6).

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вуч Т. Общественный интерьер: две тенденции / Т. Вуч. – М. : Декоративное искусство СССР. –1980. – №8. – С. 12-15.
2. Жоголь Л. Е. Декоративное искусство в интерьерах общественных зданий / Л. Е. Жоголь. – Киев : Будівельник, 1978. – 104 с.
3. Голубець О. М. Львівська кераміка / О. М. Голубець. – Киев : Наукова думка, 1991. – 120 с.
4. Каракис И. И. Интерьеры общественных зданий Украины / И. И. Каракис. – К. : Будівельник, 1975. – 144 с.
5. Микнявичюс Й. К. Интерьер и монументально-декоративное искусство / Й. К. Микнявичюс. – М. : Стройиздат, 1974. – 87 с.

ДОДАТОК А

Приклади проєктних рішень декоративно-тематичних панно

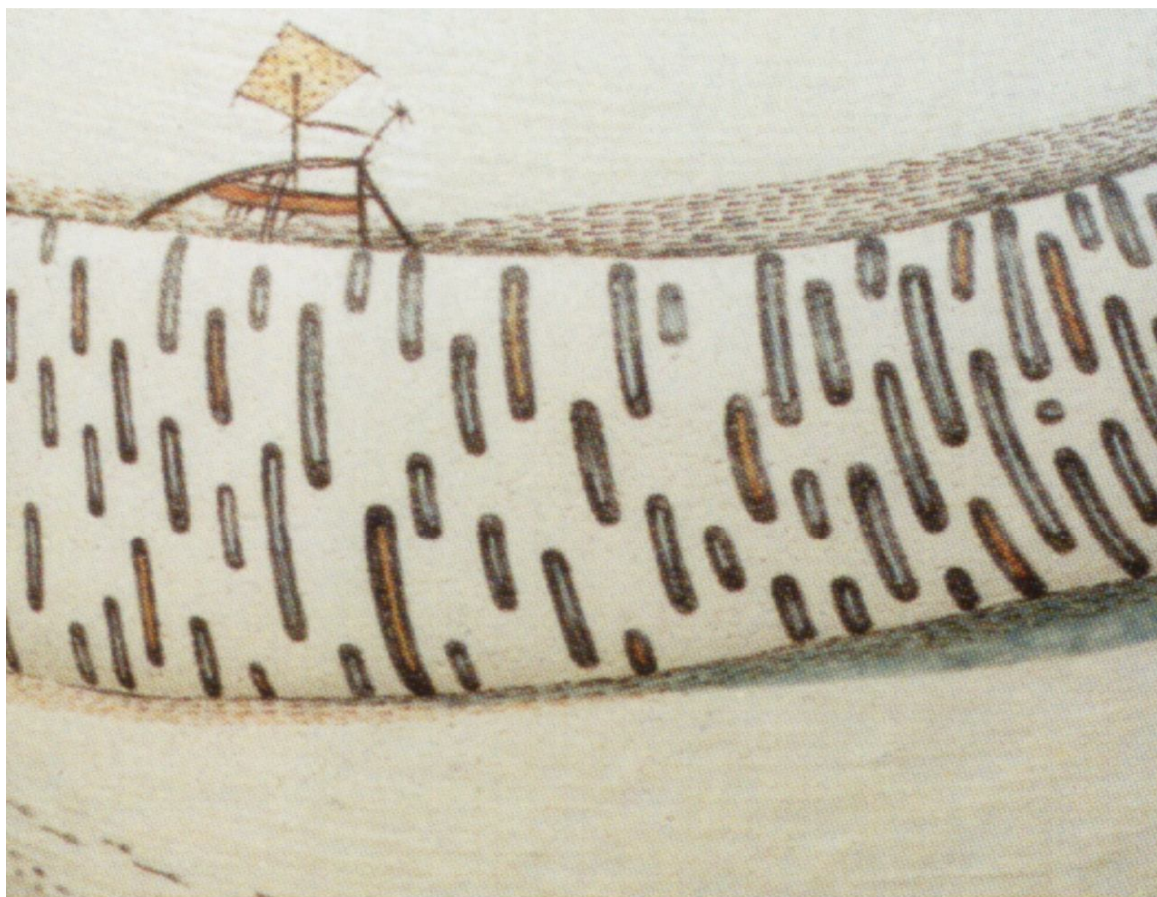

Рисунок А.1 – Декоративні орнаменти на елементах панно

Рисунок А.2 – Декоративно-тематичне панно у техніці модульної кераміки

Рисунок А.3 – Керамічні елементи декоративно-тематичного панно

Рисунок А.4 – Декоративно-тематичне панно із шамотної маси

Рисунок А.5 – Декоративний ефект різних переходів тонально-кольорового характеру в елементах панно

Рисунок А.6 – Декоративно-тематичне панно із кольоровою емаллю

Виробничо-практичне видання

Методичні рекомендації
до організації практичної роботи
з навчальної дисципліни

«ДИЗАЙН ПРЕДМЕТІВ ДЛЯ ІНТЕР'ЄРІВ»

(для студентів за спеціальністю 022 – Дизайн)

Укладачі: **ВЕРГУНОВ** Сергій Віталійович,
ВЕРГУНОВА Наталія Сергіївна,
ЛЕВАДНИЙ Олександр Миколайович

Відповідальний за випуск *О. Ч. Чірва*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *Н. С. Вергунова*

План 2021, поз. 108М.

Підп. до друку 19.02.2020. Формат 60 × 84/16.
Друк на ризографі. Ум. друк. арк. 0,8.
Тираж 50 пр. Зам. № .

Видавець і виготовлювач:
Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.
Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 5328 від 11.04.2017.